

Sturen op uitkomsten in de Wmo

Investeren in maatschappelijke participatie

November 2013

Kernboodschappen voor sturing op uitkomsten in de Wmo

1 Stel de beoogde uitkomsten centraal bij de inkoop van zorg en ondersteuning

Om zichtbaar te maken of de Wmo tot het beoogde doel leidt, moeten gemeenten in contracten met zorgaanbieders en welzijnsinstellingen van meet af aan vastleggen dat zij de maatschappelijke uitkomsten van ondersteuning gaan meten en evalueren. Behaalde uitkomsten zijn richtinggevend bij vervolgafspraken.

2 Zo zelfstandig mogelijk functioneren in de maatschappij, daar draait het om!

Het centrale doel van de Wmo is dat mensen met een beperking zo zelfstandig mogelijk functioneren in de samenleving. Dat lijkt een open deur, maar op dit moment is amper bekend in hoeverre mensen zelfstandig zijn of dat kunnen worden en welke rol hulp en ondersteuning daarbij spelen. Uitkomstmeting is onontbeerlijk om inzicht te krijgen in resultaten van maatschappelijke ondersteuning en richting te geven aan hervormingen in de Wmo..

3 Wat zijn de relevante uitkomsten?

Zijn inwoners met een beperking door de geboden ondersteuning mobieler, beter in staat om hun huishouden te voeren, mensen te ontmoeten en sociale contacten te onderhouden? Krijgen zij via werk of opleiding uitzicht op een volwaardige positie in de maatschappij? En welke kosten zijn daarmee gemoeid? Dat zijn de uitkomsten die een gemeente nodig heeft om beleid te ontwikkelen en publieke verantwoording af te leggen.

4 De cliënt centraal

Mensen zélf zijn de aangewezen bron van informatie over hun (zelf)redzaamheid en maatschappelijke participatie. Zij weten zelf het best hoe zij zich redden in huis en in de maatschappij. Uitkomstmeting moet daarom bij cliënten gebeuren. Dat sluit aan bij de internationale trend om Patient-Reported Outcome Measures (PROMs) als uitkomstmaat te hanteren.

5 Impact op Participatie en Autonomie (IPA) als uitkomstmeter

Een bestaande en beproefde PROM die aansluit bij de doelen van de Wmo is de IPA. Dit instrument meet de ervaren (zelf)redzaamheid op individueel niveau en berekent op groepsniveau de (zelf)redzaamheid op vijf leefdoelgebieden: binnenshuis, buitenshuis, familierol, sociale relaties, werk en inkomen.

6 Van uitkomstmeting naar uitkomststuring

Uitkomstmeting geeft gemeenten informatie over de uitgangssituatie en de effecten van beleid. Daarmee kunnen meetbare, maatschappelijke doelen worden geformuleerd in het sociale domein. Naarmate meer informatie en kennis beschikbaar komen, kunnen afspraken en bekostigingswijzen van uitvoerders in het sociale domein daar beter op worden afgestemd.

7 Ook organisatie en financiering richten op zelfredzaamheid en participatie

Het meten van uitkomsten alleen is niet voldoende. Bevordering van zelfredzaamheid en participatie vraagt ook om veranderingen in de organisatie en financiering. Effectief beleid betekent dat het niet alleen 'minder', maar vooral ook 'anders' moet. Meer samenhang in het sociale domein en meer integraliteit in dienstverlening en financiering zijn daarbij sleutelwoorden. Uitkomstmeting is noodzakelijk om na te gaan of ingezette veranderingen het gewenste effect sorteren en of er geen inwoners buiten de boot vallen.

8 Vernieuwingen in het aanbod

Zolang uitkomstmeting nog in de kinderschoenen staat, zullen gemeenten moeten sturen op organisatie. Een verschuiving naar meer integrale en resultaatgerichte ondersteuning is nodig. Om professionals daarvoor ruimte en richting te geven, moeten gemeenten aanbieders vragen om, rekening houdend met het beschikbare budget, een aanpak inclusief meetbare resultaten richting meer zelfredzaamheid en participatie te ontwikkelen. Dat is ook de basis voor hun verantwoording ('experience reporting'). Gemeenten kunnen zo sturen op resultaat en een geleidelijke integratie van het aanbod.

9 ... en bij gemeenten

Ook intern moeten gemeenten zorgen voor meer samenhang in het maatschappelijk beleid. Met name de samenhang tussen Zorg & Welzijn en Werk & Inkomen biedt perspectieven. Werk kan een belangrijke bijdrage aan (zelf)redzaamheid leveren waardoor de behoefte aan ondersteuning afneemt. De Participatiewet vergroot de mogelijkheden en noodzaak voor gemeenten om daarmee synergievoordelen te behalen.

10 Andere financierings- en beloningssystematiek

Voor aanbieders moet het lonen om (zelf)redzaamheid en participatie tegen de laagst mogelijke kosten te realiseren. Aanbieders die erin slagen de eigen mogelijkheden van mensen met een beperking te benutten en vergroten en zo hun ondersteuningsbehoefte te verminderen, moeten daarvoor worden beloond: een premie op ‘ontzorgen’. Dat vraagt om integrale financieringsvormen die op benodigde capaciteit én resultaat zijn gebaseerd. Keuzevrijheid voor de cliënt is het best geborgd met persoonsvolgende of persoonsgebonden budgetten. Uitkomstmeting onder cliënten is nodig om te voorkómen dat ondersteuning onverantwoord wordt afgebouwd.

11 Interactie met andere maatschappelijke domeinen

Bevordering van zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie beperkt zich niet tot de Wmo. Er zijn raakvlakken met tal van andere maatschappelijke domeinen, zoals wonen, werk, zorg, onderwijs en openbare orde. Aandacht voor wisselwerkingen en overloop-effecten is nodig om het belang van maatschappelijke ondersteuning op juiste waarde te schatten en afwenteling van kosten te voorkomen. Aantoonbare voordelen op andere beleidsterreinen kunnen helpen om effectieve ondersteuningarrangementen te financieren.

12 Stappenplan naar meer waardecreatie

De ontwikkeling van nieuwe organisatie- en financieringsvormen voor de Wmo is een zoektocht waarin gemeenten, zorgaanbieders en cliënten-(organisaties) gezamenlijk werken aan meer kwaliteit en doelmatigheid. Daarbij is het belangrijk een route uit te stippelen en voortgang te meten. Periodieke uitkomstmeting en -evaluatie stelt gemeenten in staat meer

kennis te ontwikkelen over doelmatige manieren om de zelfredzaamheid van hun inwoners te ondersteunen en daar hun beleid op af te stemmen.